

LBRIS

We know
books

Laurențiu Despina

Copacul cu frunze de caiet

Luni

Când am intrat în sat, mi-am adus aminte de primele drumuri pe care le-am făcut acolo. Trecuseră mai bine de treizeci de ani, iar imaginile erau șterse, ca-n vechile fotografii, cu negrul muiat în sepia și albul gata murdar. Mi-ar fi fost ușor să privesc totul ca pe o trecere neutră, dar cele câteva cadre pe care le revedeam și care rezonau altfel decât într-un sat oarecare, mă făceau complicele unei povești vechi, care a stat în aceeași bancă alături de copilăria mea. Oricât aș fi vrut să par absent, sau măcar discret, tresăririle mele au fost remarcate. Privirea femeii care mă însoțea s-a întors către mine pentru a-mi studia mai atent profilul. Nu părea să înțeleagă și, în definitiv, nu avea de unde să știe care era adevăratul motiv al curiozității cu care urmăream fuga imaginilor răzlețe. Un pic stânjenit de brusca mea tresărire, am vorbit mai mult ca pentru mine, arătând spre localul fostei școli, spre grupul celor trei clădiri din centru, altădată atât de vii, dar atunci, în acea zi din mijlocul toamnei, toate înțepenite într-un praf ancestral.

— Ați mai fost pe aici? m-a întrebat Diana Rodescu.

— Da, mai demult, dar sunt ani buni de atunci, a trecut suficient timp încât să mai uit unele lucruri și locuri, i-am răspuns fără să mă întorc, preocupat să văd în continuare cât mai mult prin parbriz.

Nu mai știam nici eu când fusesem pe acolo ultima oară. Imaginile urcau greu la suprafață, parcă aduse de un lift greoi,

care mai mult huruia decât se cățara spre lumina zilei. Din loc în loc, imagini vechi, salvate involuntar, se activau și căpătau contrast provocând aduceri-aminte dintr-o lume apusă și, odată cu trecerea timpului, aproape uitată. Până-ntr-o zi ca atunci, când acele amintiri căpătau contur și apăreau fugăr. Iar timpul, un crupier de ocazie care face jocurile, le etala sub ochii mei cerându-mi să nu le uit. Mi-ar fi fost greu să le uit de tot. Simțeam că sunt o parte din bagajul cu care mă plimbam prin lume. Și, în plus, nici nu-mi lua pre mult loc.

Știam că, în centrul satului, drumurile se bifurcă. Unul continua șoseaua principală spre sud, iar celălalt vira la stânga, însoțind partea de sat de lângă vii și apoi marginea lacului. Casa de copii era la șosea, dar timpul o măcinase cărămidă cu cărămidă, devenind acum o ruină din trupul căreia nici măcar hoții nu-și mai puteau hrăni furțișagurile. Umbra sălbatică a vechii clădiri se întindea până la asfalt și oricât de detașat aș fi fost, nu aveam cum să nu remarc cum se schimbese dintr-odată tonul de lumină. Pe vremuri, era cea mai impunătoare construcție din zonă și deschiderea ei la stradă, cu tot cu parcul care o încadra de-o parte și de alta, era de peste două sute de metri. În spatele gardului de piatră, puțin înălțat față de nivelul trotuarului, erau înșirați salcâmi tăcuți, iar printre ei șerpuiau cărări de pământ și câteva alei pietruite.

Construcția fusese un bastion somptuos, care în vremea războiului găzduise un comandament regional al armatei. În anii '70, când aveam să o descopăr eu, își schimbese destinația, devenind un orfelinat în care erau aduși copii din toată zona. Nu mai avea nimic din aerul cazon, dar păstra ceva rece, auster, cu toate că era locuită pe atunci de zeci de copii. Câte puțin din

tristețea fiecăruia rămăsese în ziduri, în ușile înalte și grele, vopsite în albastru probabil prima și ultima oară imediat ce se construise clădirea... Însăși trecerea atâtor copii pe acolo o împovărase de tristeți. Timpul se număra nu în zile, ci mai degrabă în copiii care îi trecuseră pragul, ori în copilării ratate și inspide precum ceaiul acela lungit cu brom și băut de foame în fiecare dimineață. Dar tot copilării se chemau. La fel și poznele, joaca și trăirile lor de atunci, tot niște copilării erau. Nu știu ce drept am acum să consider copilăriile acelea ca fiind ratate, dar mă obișnuisem să le privesc așa, fără nicio remușcare. Doar niște treceri sau, mai bine-zis, niște fire de viață din snopul lumii. Nu aveau nimic solid în ele, nu inspirau nimic, erau pur și simplu niște zile însumate. Chiar dacă aveau câțiva ani, copiii aceia se „măsurau” în zile și poate unii dintre ei și astăzi, într-o gară a vieții lor, trăiesc tot niște zile. Dar atât de greu de adunat într-o viață! Eu stăteam la bloc, la oraș, aveam părinți, eram îmbrăcat bine și știam să scriu încă înainte de a merge la școală. E drept, cu litere de tipar, dar știam. Acolo, nici cei mai mari nu știau să scrie, iar mulți dintre copiii din orfelinat nu vorbeau sau o făceau cu greutate.

Prima oară, intrasem pe ușile căminului asemenea unui voievod, deși nu eram cu mult mai mare decât ei. Și eu eram tot un copil. Am mâncat din orezul lor cu lapte. Dar eram altfel. Puteam fi ușor de recunoscut: nu aveam fața pătată de tincturi vindecătoare de vărsat de vânt și nu eram ras în cap. Acolo, nu știai care sunt fetele și care sunt băieții. Spre deosebire de toți ceilalți copii, eu aveam acces în bucătărie, o sală imensă, cu cazane de inox și cu plite nesfârșite pe care dormitau cratițe atât de mari, cum nu mai văzusem până atunci. Curiozitatea m-a

amestecat printre ei. Băiatul de la oraș se mai speria de cum era privit. Și asta pentru că nu știam să le citesc căutătura ochilor. Apoi, și pentru că nu înțelegeam de ce sunt așa schimonosiți și de ce unii dintre ei nu vorbesc astfel încât să-i înțeleg. Cu toate astea, curiozitatea m-a purtat prin dormitoarele lor și-n sala de mese.

Am poftit la orez cu lapte și am mâncat pe săturate o porție zdravănă; în fapt, o adunătură de lapte și orez, dar fără scorțișoară, așa cum mâncam acasă. Cu toate astea, a fost bun. Și acum țin minte că mi-a plăcut. Probabil, așa cum ei erau pentru mine niște ciudați, tot astfel eram și eu pentru ei. Priveam chiar și faptul că eram acceptat în sala bucătăriei ca fiind o formă de superioritate, ca să nu mai spun că bucătărelele mă băgau în seamă și mă întrebau de maică-mea, pe care o știau de pe vremea când era fată, înainte de a pleca din sat. Mușcat de neastâmpăr, m-am prins în jocul celor mici, amestecându-ne copilăriile și alergând în lungul holului de la intrare după o pereche de ciorapi făcută ghem. Eu în teniși, iar ei, cei mai mulți, desculți. Era vară, anotimpul acela lung, dar niciodată atât de lung încât să îți dorești să se termine, iar ei purtau niște cămăși largi, care, până să-i îmbrace, parcă li se scurgeau de pe trupurile firave. Mă amuzam copios văzându-i cum, în fuga după ciorapul-ghem, cămășile le dezveleau umerii, lăsându-i până la urmă goi. Râdeam cu poftă, dar încet-încet m-am atașat de ei și-i priveam ca fiind de-ai mei, asemenea prietenilor pe care îi aveam la bloc. Femeile mă necăjeau întrebându-mă dacă vreau să rămân acolo și, fără să mai aștepte răspunsul meu, încercau să mă convingă să stau și eu în cămin. „Hai, măi, stai la noi, ce te mai duci la oraș? Ia vezi, fată, închide ușile și zi-le că băiatul rămâne la noi.

Și tu vino cu mine să-ți alegem un pătuț și un prosop.” Știam că doar mă necăjeau, dar eu mă arătam hotărât să fug în clipa următoare, numai să nu mă oprească acolo. În timp ce ele se distrau, o zbugheam după tovarășii mei de joacă și, împreună cu ei, o luam după ciorapul făcut ghem. Aș fi mâncat orezul cu lapte, aș fi alergat cât era ziua de mare cu ciorapul transformat de foamea de joacă a copiilor ăloră ciudați într-o minge, m-aș fi bucurat de privilegiile bucătăreselor și ale educatoarelor, dar nu concepeam să fi rămas nici măcar o noapte între zidurile acelea. Ar fi fost prea mult.

Seara mergeam înapoi în sat, pe drumul acela tăiat printre tufele de oțetari, prin spatele caselor, un drum plin de bolovani, iar toamna și de noroi, dar mereu plăcut datorită greierilor și cântecului lor. Să fi avut vreo șapte ani... Când apăreau stelele, prindeau bine și ele, că-ți mai spuneau pe unde e cerul. Și astfel, încărcam Carul Mare cu tot felul de arătări, de lucruri și de corpuri care făceau parte din viața noastră de pământeni cumsecade. Cu ochii pe cer, descopeream un ibric ori un crăcan de praștie sau ceva ce mi se părea că seamănă cu lampă de pe studioul de acasă, prinsă între coperta de carton și câteva file din „Calculul organelor de mașini”, o carte pe care taică-meu o studiasse până când devenise numai bună de ținut o veioză pe ea.

Am crescut și am ajuns tot mai rar pe la Căminul de copii de la Arțari. Satul rămăsese parcă tot mai mic, lung cât o privire și lat cât un gând. Erau multe case părăsite și altele vechi, ce stăteau să cadă, îmbătrânite cu cei care încă mai locuiau în ele, mulți dintre ei hotărâți să prindă ultimul apus de la fereastra lor de-o viață.

Am virat la stânga, spre cealaltă jumătate a satului, cea dinspre lac, și după aproape un kilometru am oprit în locul în

care din șosea urca o cărăuie de pământ spre stația meteo de pe deal. În curtea casei nu era nimeni, cu excepția celor câtorva dulăi pripășiți pe acolo și considerați deja ca fiind de-ai casei. Un ciobănesc gri-jegos, ciufulit și traversat pe cap de o fâșie de blană cafenie, se dovedise cel mai bucuros să ne vadă. Dunga, cum i-am zis eu la prima vedere, se arăta doar curios, nu și deranjat de apariția noastră. Era un semn bun, pentru că neliniștea lui i-ar fi putut stârni și pe ceilalți paznici ai curții. Odată verificați de gânduri bune, am putut înainta și descărca în curte cele câteva panouri și cutii cu materiale aduse pentru studenții care făceau orele de practică la stație.

Diana Rodescu se oprise în poartă cu Dunga și ceilalți ai lui apăruiți ca din senin, sau poate chemați de scârțâitul porții. Un prilej de a mai schimba câteva mângâieri, lingușindu-se spre a fi întrebați ce mai fac și cum o mai duc pe acolo, iar în timpul ăsta să-i scarpine pe ceafă niște degete curioase. Tănase, șeful stației, și unul dintre băieții din echipa lui își făcură apariția dintr-o magazie și se oferiră să ne ajute, dar nu mai era cazul, pentru că noi coborâserăm deja toate bagajele.

—Doamna profesoară, deschise dialogul Tase adresându-se Dianeii, permiteți să raportez: vântul acum a stat, iar norii, până să-i număr eu pe toți, s-au cam risipit. Poate unul-doi, așa, ca steagurile lu' Pristanda, să mai fi rămas prin zonă...

Am dat noroc, ne-am făcut loc cât să încăpem în șir indian pe aleea de lângă casă și apoi am ajuns în curtea mare, de unde se intra în țarcul cu aparatele de măsurat. Dincolo de ele aveai întreaga panoramă din care, în depărtare, făcea parte adunătura de case numită Arțari. Am mai aruncat o privire, mângâind cu ea satul, unul mic, de care mă legau amintirile întăritate atunci când îi auzeam numele sau, cine știe cum, când roata timpului

mai aducea în față, întâmplător, imagini cu vacanțele mele petrecute la țară. Privind acum, cu puțin efort de imaginație, îmi părea că toate casele satului ar fi putut încăpea în clădirea imensă a Casei de copii, ale cărei ruine se zăreau la intrarea mai îndepărtată. Nu că ar fi fost prea puține, dar erau atât de mici și, toate, risipite în vale! Soarele se arătase harnic până atunci și ajunsese deja în dreptul bisericii. Încă puțin și avea să dispară după turlele ei, dar nu pentru a se retrage de tot, ci doar pentru a ne lăsa de înțeles că înserarea este pe aproape. Odată misiunea mea încheiată, în jumătate de oră aveam să ajung din nou în „țara de la oraș”, cum zicea tata.

...Ultima oară ajunsesem cu el la doctor în urmă cu opt luni. A sunat de dimineață, când cocoșii încă își dreg vocile. Seara, ne auziserăm pe la ora nouă, la un „ce mai faci?” de rutină. Dar atunci, în zorii zilei, m-a întrebat pe ocolite ce mai zic și ce program am, de parcă ar fi vrut să mă invite la un pescuit. El era îngenuncheat de durere și încerca să-și păstreze măcar bruma de voce pe care o mai avea, ca să nu pară un alarmist. Apoi, a zis-o p-aia dreaptă:

— Nu mergi și cu mine până la spital? Știi, m-a luat așa, ceva... Nu-i a bună, toată noaptea m-a chinuit, am zis că...

Deja sărisem în bocanci. Când am ajuns la el, era galben tot, schimonosit de durere, neștiind ce poziție să aleagă pentru a-și alunga suferința. L-am îmbrăcat ca pe un copil, eu, omul mare de data asta. În curtea spitalului, a început să tremure și mai tare, chinuit de frig. Era o nouă criză, care ne întârzia drumul spre Urgență. În cele din urmă a ajuns pe o targă, pe care au început s-o care de colo-colo niște infirmiere cu halate dintr-un molton vișiniu. Tremura în așa hal, încât și targa aceea se cutremura odată cu el. Tuța și Minodora, cele două infirmiere, au vorbit

atunci între ele, dar tare cât să le aud și eu, să-i caute o pătură „lu’ tataia”, ca să nu mai tremure. Așa că le-am dat câte zece lei, pentru că nu știam tariful normal pentru o pătură de spital, într-o zi din timpul săptămânii, la prima oră, dar în regim de urgență. Și apoi Tuța sau Minodora, nu mai știu nici eu care dintre ele era mai miloasă, l-a învelit. Chiar și așa, frisonul îl făcea să tremure încă zdravăn pe targă, chircit în drumul de-a lungul coridoarelor subterane, de la Echo la „raze”, la cardio și apoi retur. Asta era în februarie, pe la sfârșit...

După mai bine de două ore de investigații, am ajuns în cabinetul internistului. Cum stătea întins pe pat, tata părea mai degrabă un omuleț. Era topit și cred că și apăsarea pielii de pe burtă, căzută sub greutatea ei, până aproape de a-i atinge coloana, ei bine, și bucata aceea de carne brăzdată de două cicatrici i-ar fi putut pricinui durere. Abia își dăduse jos un pulover, și încă un pulover, vesta și bluza de corp și își ridicase maioul. Simțeam și eu răceala patului acoperit doar cu un cearșaf. Și apoi, pentru el, și pasta de ecogel întinsă pe burtă era un disconfort. Camera se umpluse cu niște fătuci în halate de diferite culori, adormite și ele, strângând la piept clip-boardurile cu notițele lor de curs. Din când în când, câte una dintre ele își mai arunca ochii peste umărul doctorului, privind în monitor ceva din jocul mașelor, apoi chicotea cu o alta, dar cele mai multe își mângâiau telefoanele mobile, sau își dădeau coate.

Când s-a așezat pe pat, a spus că are 68 de ani, deși peste doar câteva zile împlinea 69. Nu mi-am dat seama dacă era doar un răspuns dat doctorului din obișnuința ultimului an, sau reticența lui față de orice adaos de timp care, de la o vreme, îl gârbovea parcă și mai mult la sfârșitul fiecărui februarie. Și eu aveam momente în care mă declaram mai aproape de anul trecut,

chiar dacă eram doar la câteva zile de următoarea aniversare. Așa că l-am înțeles. Longevitatea lui îmi dădea speranțe și mie. Îmi plăcea să o privesc ca un semn bun de care să mă bucur, de parcă faptul că el ajunsese aproape de 70 de ani era o garanție că și eu voi ajunge pe acolo, sau chiar mai departe. Mereu încercat de una dintre dilemele de serviciu ale omului simplu, dar modern, mă întrebam cum e mai bine: să mori mai tânăr, dar să fii sănătos până pe ultima sută de metri, sau mai bine trăiești mai mult, trăgând după tine niscaiva „suferințe”? În același timp, mă gândeam cum m-aș simți eu lipit de zidul patului aceleia rece și uns fiind pe burtă cu gel de ecograf, privit compătimitor de niște fătuci distrase, care nu respectau nimic din decența unei căutări prin abdomenul unui om.

Fazele astea când mergeam cu el la medic, tot mai des în ultima vreme, ajunseseră să mă răscolească, având impact pe termen lung. Eram poate prea ciufut pentru ora aceea, astfel încât simțeam mai mult ca oricând nevoia acută a unei vești bune. M-aș fi bucurat să fie ceva legat de el. De exemplu, doctorul să ne fi spus că încă nu este o situație critică. Nu știu dacă puteam cere unei instanțe superioare atât de mult, dar măcar să fi auzit ceva care să ne liniștească. Pe mine, dar în primul rând pe el, atât de necăjit de câțiva ani cu tot felul de dureri și „suferinți”. Nu, n-am greșit, așa le spunea el.

S-a ridicat de pe pat, curățându-și cu un șervet de hârtie gelul de pe burtă, atent, parcă, să nu-și șteargă și pielea de pe el. În timpul ăsta, eu așteptam ghemotocul slinos pentru a-l arunca la coșul de gunoi aflat sub biroul doctorului și încercam să-l zoresc, pentru că afară mai erau și alți pacienți. El era preocupat, în schimb, de regimul alimentar, dacă trebuie să mai continue cu fierturile și cu „mâncatul de nimic”, cum zicea, evident

exagerând în privința restricțiilor care îi erau impuse. Nu îl mai interesau medicamentele. De mai multe ori îmi spusese că sunt scumpe și, în afară de asta, mai au un impediment: se termină repede. Pe el îl preocupa grija de mâncare și, mai precis, voia să afle ce mai este valabil din ce există pe lumea asta și are voie să mănânce. Erau multe la care renunțase de bună voie. Altele, care în descrierea doctorului păreau a fi tentante și puteau să-l inspire. Oricum, restricțiile îi trasau tot mai apăsător un drum fără întoarcere. Se simțea slăbit, iar asta se vedea nu numai când dădea jos hainele de pe el, ci chiar și atunci când era îmbrăcat cu geaca de iarnă, care fusese a mea și de câțiva ani o purta el. Părul i se zbârlise de la atâtea pulovere date peste cap, ceea ce îi accentua și mai mult fața suptă.

După calmantele primite, situația reintrase într-o stare de normalitate „un pic bolnavă”. Pe moment, s-a ales cu o programare pentru investigații mai amănunțite. I-am luat eu sacoșa în care-și căra pozele cu sănătatea lui, mica avere desenată în câteva ecografii și buletine de analize făcute în ultimul an și jumătate. Le îndosariase, pe fiecare în funcție de dată, dar asta nu putea decât să mă bucure, pentru că îmi urmase sfatul și nu le mai scotea pe toate grămadă pe biroul vreunui doctor. Își însușise și termenul de „istoric”. Când se vorbea de evoluția stării lui de sănătate, era mereu bucuros că are un „istoric al bolii” bine pus la punct, sugestiv și de folos pentru orice specialist, omițând involuntar esențialul, și anume existența suferinței lui. Altfel, era cu istoria la zi.

Doctorul care-l consultase și altădată nu se arătase mai îngrijorat decât atunci. Sau era atât cât ar fi fost cazul, având în vedere evoluția de la ultimul consult. Am ieșit cu mulțumiri din cabinet și ne-am dus spre scări, undeva în capătul culoarului,